

Öğretmen Adaylarının Engelleri Çocuklara Yönelik Tutumlarının Sportif Aktivite Yapma Durumlarına Göre Araştırılması

Erdoğan Tozoğlu¹, Arzu Gülbahçe², Murat Özkan³, Haluk Aslantürk⁴

Özet

Araştırmanın amacı öğretmen adaylarının engelleri çocuklara yönelik tutumlarının sportif aktivite yapma durumlarına ve farklı değişkenlere göre araştırılmasıdır. Araştırma 2025-2026 öğretim yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 228 kadın ve 97 erkek olmak üzere toplam 325 öğrenci uygulanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerini belirlemek için Gümüş ve Öncel (2020) tarafından Türkçeye uyarlanıp geçerlilik ve güvenirliği yapılmış “Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde, iki değişken ve ikiden fazla değişken arasındaki farklılaşmayı belirlemek için Bağımsız Örneklem T testi ve Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır. Katılımcıların yaş ve sportif aktivite yapma süreleri ile Engelli Çocuklara Yönelik Tutum düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmelerde $p < ,050$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Öğretmen adayları arasında aile yapısı, engelli akrabası olma durumu ve sportif aktivite yapma durumu değişkenlerine göre farklılaşma ve yaş ile engelli çocuklara yönelim tutum arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet, kardeşi olma durumu ve yapmakta oldukları sportif aktivite türü değişkenlerine göre farklılaşma ve sportif aktivite yapma süreleri ile engelli çocuklara yönelim tutum arasında ise ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Engelli çocuklara veya engelli diğer

- 1 Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum. ORCID: 0000-0001-7547-249X erdogan.tozoglu@atauni.edu.tr
- 2 Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum. ORCID: 0000-0003-4762-3603 arzugulbahce@atauni.edu.tr
- 3 Murat ÖZKAN:, Erzurum, Türkiye. ORCID: 0009-0004-1038-9598, ozkanmurat728@gmail.com
- 4 Şükrüpaşa Ortaokulu, Erzurum, Türkiye. ORCID: 0009-0000-3287-4229: halukaslanturk@windowslive.com

bireylere karşı hem öğretmenlik mesleğini icra edecek öğrencilerin engelliler hakkında bilgilendirilmesi veya birliktelik sağlanması için eğitim sürecinde gerekli olanakların sağlanmasının olumlu sonuçlar sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmamız dışında oluşturulacak farklı değişkenler açısından da engelli çocuk veya bireylere karşı tutumların incelenmesi önerilmektedir.

Giriş ve Kuramsal Çerçeve

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) bu kavrama işlevsel bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Örgüte göre engellilik, bir kişiden veya bedenden beklenen normal aktiviteleri yerine getirememe durumudur. Başka bir deyişle, engellilik nedeniyle bir bireye yaş, cinsiyet ve sosyokültürel faktörler tarafından verilen rolleri gerektiği gibi yerine getirememe veya aksatma durumudur. İnsanlık tarihi boyunca var olan engellilik kavramı, ne yazık ki henüz tam olarak kavranıp kesin bir çözüme kavuşturulamamıştır. Küresel standartlara bağlı bu konu, devletlere ciddi yükümlülükler yüklemektedir. Ülkemizde, nüfusun yaklaşık %12,29'unu temsil eden 8,5 milyon engelli bireyin yasal hakları Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle korunmaktadır. Bu konudaki en somut yasal adım, 7 Temmuz 2005 tarihinde Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5378 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat değişiklikleri olmuştur (Öztürk, 2011). Toplumsal tabakalaşmanın en savunmasız grupları arasında yer alan engelli bireyler, hayatın birçok alanında zorluklarla karşı karşıyadır (Orhan & Özkan, 2020). Çağdaş bir devletin vizyonu, tüm vatandaşlara ayrımcılıktan uzak, eşitlik ilkesine dayalı, insanca bir yaşam fırsatı sağlamaktır. Bu yükümlülük, toplumun temel bir unsuru olan engelli bireyler için de geçerlidir. Bu nedenle, engelli bireylerin topluma tam entegrasyonunu sağlamak için sorunlarına somut ve gerçekçi çözümler geliştirmek esastır (Özcan, 2008). Bu durumda ise öğretmenlere düşen pay eğitim öğretim ve engelli bireyleri topluma kazandırma konusunda bir hayli yüksektir.

Engelli bir çocuk, gelen uyarıları algılama, değerlendirme ve uygulama becerisinden yoksundur, deneyimlerini öğrendikleriyle ilişkilendiremez ve dış dünyayla sınırlı iletişim kurar (Karaaslan & Çelebioğlu, 2018). Fiziksel, bilişsel ve duygusal olarak akranlarının gelişim düzeyine ulaşamayan bu çocuklar bakıma muhtaç olarak tanımlanmaktadır (Karaaslan & Çelebioğlu, 2018). Engelli bir çocuğun yalnızca fiziksel ihtiyaçlarına değil, aynı zamanda engeliyle ilişkili duygusal ve sosyal ihtiyaçlarına da odaklanmak gerekir (Hallum, 1995). Engelli çocuklar genellikle içe döndüktür, topluma etkili bir şekilde katılmakta zorluk çeker ve istismarı anlama yeteneklerinin zayıf olması nedeniyle risk altındadır (TÜİK, 2021).

Günümüz dünyasında öğretmenlik, klasik bilgi öğreticiliğinin çok ötesine geçmiştir. Eğitimin merkezinde yer alan öğretmenler, artık çocukların kişilik inşasında ve sosyal gelişimlerinde kritik etkileri olan birer yol gösterici olarak tanımlanmaktadır (Tozoğlu, 2025). Eğitimciler, her biri farklı mizaçlara sahip çok çeşitli öğrencilerle etkileşim kurar. Bu çeşitlilik, eğitim süreci boyunca aniden ortaya çıkabilen beklenmedik ve öngörülemeyen krizleri beraberinde getirir (Dursun vd., 2024). Mevcut prosedür ve kurallara sıkı sıkıya bağlı kalınsa bile, bu beklenmedik engeller amaçlanan öğrenme çıktılarına ulaşılmasını engelleyebilir. Bu nedenle, öğretmenler mesleki sorumluluklarını yerine getirirken öğretim sürecini başarıyla sürdürmek için normların ötesine geçen, duruma özgü stratejiler ve eylemler geliştirmelidir (Cerit & Akgün, 2015). Engelli bireyler normal bireylere oranla daha öngörülmez olabilmektedir bu da öğretmenlerin alması gereken kararlarda daha fazla inisiyatif almasını gerektirmektedir. Bu bireylerin eğitimi veya hayatı sadece okuldan ibaret değildir rekreatif etkinlikler ve spor etkinliklerinde de engelli bireylerin yeri hem onlar için hem de toplum için bir hayli önem taşımaktadır.

Ülkemizdeki çocukların önemli bir kısmı eğitim süreçlerinde aksaklık yaşamakta olup, engelli bireylerin yaklaşık %36'sının okuma yazma bilmediği rapor edilmektedir (TÜİK, 2021). İşitme veya zihinsel engeli olan çocukların kelime haznelerinin gelişmesi ve sosyal uyumları için özel eğitim almaları gerekmektedir (Öztürk, 2006). Özellikle kaynaştırma sınıfları, engelli çocuğun akranları ile birlikte eğitim almasına, sosyal davranışlar edinmesine, fiziksel ve zihinsel gelişiminin olumlu yönde etkilenmesine yardımcı olmaktadır (Aktürk & Ekim, 2023). Eğitimde fırsat eşitliği kapsamında, farklı engellere sahip çocukların yaşam boyu öğrenme hakları, onlara uygun öğrenme imkanları ile sağlanmalıdır (Aktürk & Ekim, 2023).

Modern dünyada spor etkinlikleri artık yalnızca fiziksel rekabet platformları olmaktan çıktı. Bu organizasyonlar, ekonomik, sosyal ve kültürel dinamikleri kapsayan çok katmanlı ve karmaşık sistemlere dönüştü (Tozoğlu vd., 2025).

Farklı engel gruplarına sahip bireyler için spor uygulamaları, ilgili sporun gereksinimlerine göre uyarlamalar yapılarak çeşitlilik göstermektedir (Özer vd., 2005). Görme engelli bireylerle yapılan spor aktivitelerinde, kardiyovasküler dayanıklılık, kuvvet ve esneklik egzersizlerini içeren kapsamlı antrenman programları uygulanmaktadır. Bu antrenman seansları orta yoğunlukta koşu, yürüyüş, şınav, mekik ve hafif ağırlık egzersizlerini içermektedir. Görme engelli sporcuların koşu egzersizlerini yapabilmeleri

için rehberli koşu, ip koşusu ve ses izleme gibi özel teknikler kullanılmaktadır (Aydoğan vd., 2011).

İşitme engelli bireylerin atletizme katılımları incelendiğinde, genellikle koşuya odaklanıldığı, ancak uygun tekniklerle atlamanın da yapılabileceği ortaya çıkmıştır. (İşitme engelli sporcular için özel olarak tasarlanmış yedi haftalık programlarda atlama, el-ayak koordinasyonu, esneklik ve komuta dayalı başlangıç egzersizleri yer almıştır. Bu programlar sonucunda sporcular, üç adım atlama ve uzun atlama gibi teknik beceri gerektiren etkinlikleri başarıyla gerçekleştirebilmişlerdir (Sönmez, 2011).

Yüzmede, zihinsel engelli bireylerin grup uyumunu sağlamak ve hareket tekrarını artırmak için havuzda fiziksel yardıma katılmaları teşvik edilir. Yüzme eğitiminde ise gönüllüler, zihinsel engelli sporcuların sıraya girme ve beceri öğrenme süreçlerinde ihtiyaç duydukları acil desteği sağlar (Çevik, 2011). Ayrıca, Down sendromlu bireylerde temel motor becerilerini geliştirmek için top atma ve çift ayakla sıçrama gibi eğlenceli spor aktivitelerinden yararlanılır (Harmancı, 2011). Özel gereksinimli bireyler için spor eğitim programları, ilgi çekici, işlevsel, bireysel ve paralel aktiviteler olarak kategorize edilerek çeşitlendirilir (Özer vd., 2011).

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın amacı, modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Toplum içerisinde farklı sebeplerden dolayı doğuştan veya sonradan engelli olan bireyler bulunmaktadır. Bu engelli bireyler engel durum düzeylerine göre eğitilebilir nitelikte olanları eğitim sürecinde eğitim almaktadırlar. Bu sebepten dolayı toplum içinde yaşamlarını kolaylaştıracak bilgi ve yeteneklerinin keşfedilerek geliştirilmesi eğitimcilerin rol ve sorumlulukları çerçevesinde gerçekleştirilmesi yasal olarak planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır. Madde 15- (Değişik:6/2/2014-6518/73 md.) (Demirtaş, 2019).

Engelli bireylere daha nitelikli bir eğitim verilebilmesi ve engelli olmayan kişilere engelli bireylere karşı tutumlarının olumlu yönde olabilmesi,

eğitim sürecinde bulunan öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve öğretmenlerin bilgi, beceri, sevgi, tutum vb. davranış özellikleri ile paralellik göstereceği bilinmektedir. Bu neden dolayı çalışmamızda öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine başlamadan önce almakta oldukları mesleki eğitim sürecinde engelli bireylere yönelik tutumların farklı değişkenler açısından araştırılarak çıkan sonuçların raporlaştırılması ve öneriler sunulması amaçlanmaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, en az iki değişken veya daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaç edinen tarama yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır. Bu modelde, değişkenlerin beraber değişip değişmediği; değişim mevcut ise bu değişimin nasıl olduğu ortaya çıkarmaya çalışılır (Karasar, 2020).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2025-2026 öğretim yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin belirlenmesinde kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örneklemede, araştırmacının kolay ulaşabildiği ve araştırmaya katılmayı kabul edenlere ulaşmayı hedefleyen tesadüfi olmayan bir örnekleme yöntemidir (Malhotra, 2020; Gravetter & Forzano, 2012). Uygulanan örnekleme sonucunda araştırmaya 228 kadın ve 97 erkek olmak üzere toplam 325 öğrenci katılmıştır.

Araştırmanın Yayın Etiği

Araştırma Yayın Etiği Araştırmanın etik uygunluğu için Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Etik Kurulundan 07.11.2025 tarih ve E-70400699-050.02.04-2500374560 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçlarının uygulanması aşamasında katılımcılara sınıf ortamında araştırmacılar tarafından gerekli açıklamalar yapılmış ve katılımcıların anket formunu doğru bir şekilde cevaplandıkları varsayılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde “Kişisel Bilgi Formu” ve ikinci bölümde “Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği” yer almaktadır.

Kişisel Bilgi formu; Araştırmacılar tarafından değişkenleri belirlenen

ve hazırlanan bilgi formu 8 madden oluşmaktadır. Öğrencilerin cinsiyet, yaş, aile yapısı, kardeşi olma durumu ve engelli akrabası olma durumunu belirleyici 5 madde ve sportif aktivite yapma durumlarını belirleyici 3 madde bulunmaktadır.

Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği; Rosenbaum vd. (1986) tarafından geliştirilen, Gümüş ve Öncel (2020) tarafından Türkçeye uyarlanıp geçerlilik ve güvenirliliği yapılmıştır. Ölçek, 31 madde, 4 alt boyuttan oluşan 5'li likert yapısına sahiptir. Ölçekte yer alan maddeler negatif ve pozitif ifadelerden oluşmaktadır. Alt Boyutlar; Etkileşim ve Kabullenme (10 madde), Kaçınma (10 madde), Acıma (6 madde 24) ve Benzer olma/ Benzerlik (5 madde). Öğretmen adaylarının ölçme aracı üzerinden aldığı puanların yüksek olması ilgili alt boyuttaki tutumunun yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin genel alfa katsayısının 0,85 olduğu belirlenmiştir. Alt ölçekler için yapılan analizlerde, Cronbach alfa katsayılarının 0,62 ile 0,88 arasında değiştiği görülmektedir (Gümüş & Öncel, 2020).

Verilerin Analizi

Engelli çocuklara yönelik tutum ölçeğinin *güvenirlilik düzeylerini belirlemek için Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayıları* hesaplanmıştır (Tablo 1). “Cronbach's Alfa Katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme ölçütü $0.00 \leq \alpha < 0.40$ “güvenilir değil”, $0.40 \leq \alpha < 0.60$ “düşük güvenilir”, $0.60 \leq \alpha < 0.80$ “oldukça güvenilir”, $0.80 \leq \alpha < 1.00$ “yüksek derecede güvenilir” olarak belirlenmiştir” (Alpar, 2013). *Ölçekteki alt boyutlardan Benzer Olma/Benzerlik alt boyutunun düşük, Kaçınma ve Acıma alt boyutların* oldukça güvenilir ve Etkileşim ve Kabullenme alt boyutunun yüksek derece güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Engelleri Çocuklara Yönelik Tutumları Ölçeğinin Alt Boyutlarının Güvenirlik Cronbach's Alpha Değeri.

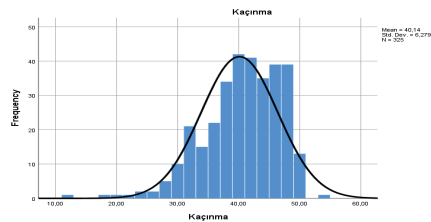
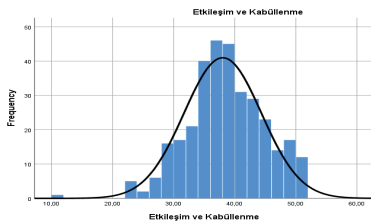
Boyutlar	Cronbach's Alpha	Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
Etkileşim ve Kabullenme	.838	38,03	40,04	6,328	10
Kaçınma	.794	40,14	39,43	6,279	10
Acıma	.637	15,47	13,82	3,718	6
Benzer Olma/ Benzerlik	.543	17,18	8,62	2,937	5

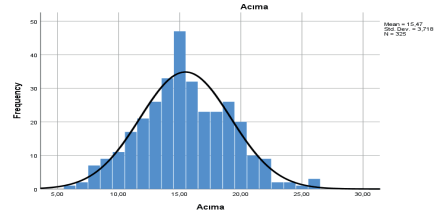
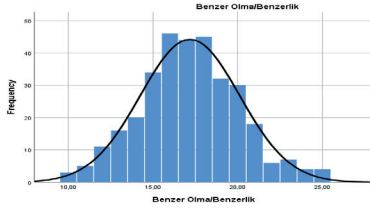
“Araştırmacılar yapması gereken istatistik analizleri belirlemek için doğrusallık, durağanlık, homojenlik ve normallik gibi varsayımların karşılandığını gösteren istatistiksel bilgileri vermeleri gerekmektedir. Daha sonra tercih ettikleri analiz tekniklerini doğrulamaları gerekmektedir” (Tozoğlu & Dursun, 2020).

Normallik testi sonucunda Engelli Çocuklara Yönelik Tutum ölçeğinin çarpıklık ve basıklık katsayılarının Tabachnik ve Fidell’in (2012) belirtmiş olduğu sınırlar (-1,5 ile +1,5) içerisinde olduğu için verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür (Tablo 2). Normal dağılım gösteren verilerin analizi için parametrik testlerden iki değişken ve ikiden fazla değişken arasındaki farklılaşmayı belirlemek için Bağımsız Örneklem T testi ve Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır. Katılımcıların yaş ve sportif aktivite yapma süreleri ile Engelli Çocuklara Yönelik Tutum düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmelerde $p < ,050$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Verilerin analizinde SPSS 24.00 paket programı kullanılmıştır.

Tablo 2. Engelleri Çocuklara Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarının Normallik Dağılımları.

	Etkileşim ve Kabullenme	Kaçınma	Acıma	Benzer Olma/ Benzerlik
N	325	325	325	325
Mean	38,03	40,14	15,47	17,18
Std. Deviation	6,328	6,279	3,718	2,937
Skewness	-,273	-,843	,123	,129
Std. Error of Skewness	,135	,135	,135	,135
Kurtosis	,442	1,138	-,097	,013
Std. Error of Kurtosis	,270	,270	,270	,270

Bulgular

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri.			
Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	228	70,2
	Erkek	97	29,8
	Toplam	325	100,0
Aile Yapısı	Çekirdek	269	82,8
	Geniş	56	17,2
Kardeşi Olma Durumu	Evet	310	95,4
	Hayır	15	4,6
Engelli Akrabası Olma Durumu	Evet	67	20,6
	Hayır	258	79,4

Araştırma katılan öğretmen adaylarının 228'i kadın ve 97'si erkek olmak üzere toplam 325 kişidir. Katılımcılardan 269 kişi çekirdek aile ve 56 kişi geniş aile yapısında olduklarını, 310 kişi kardeşinin olduğunu ve 15 kişinin ise kardeşinin olmadığını ve 67 kişi engelli akrabası olduğunu 258 kişi ise engelli akrabası olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Katılımcıların Sportif Aktivite Yapma Durumları.			
Değişken		N	%
Sportif Aktivite Yapma Durumu	Evet	177	54,5
	Hayır	148	45,5
	Toplam	325	100,0
Sportif Aktivite Türü	Bireysel Spor	87	49,2
	Takım Sportu	47	26,6
	Her İki Spor	43	24,3
	Toplam	177	100,0

Araştırma katılan öğretmen adaylarından 177 kişi sportif aktivite yaptığını 148 kişi ise sportif aktivite yapmadığını ifade etmiştir. Sportif aktivite yapan kişilerden 87 kişi bireysel spor, 47 kişi takım sporu ve 43 kişide her iki spor türünü de yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaş ve Sportif Aktivite Yapma Süreleri Ortalamaları.		
	Yaş	Sportif Aktivite Yapma Süresi
N	325	177
Mean	20,23	7,03
Median	20,00	6,00
Mode	20,00	3,00
Std. Deviation	2,10	5,38

Katılımcıların yaş ortalamalarının $20,23 \pm 2,10$ ve haftalık toplam sportif aktivite yapma süreleri ortalamalarının $7,03 \pm 5,38$ saat olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Sd	T testi	
					t	p
Etkileşim ve Kabullenme	Kadın	228	37,91	6,11	-,504	,615
	Erkek	97	38,30	6,85		
Kaçınma	Kadın	228	40,31	5,71	,667	,506
	Erkek	97	39,74	7,46		
Acıma	Kadın	228	15,70	3,53	1,745	,082
	Erkek	97	14,92	4,09		
Benzer Olma/ Benzerlik	Kadın	228	17,30	2,81	1,041	,273
	Erkek	97	16,91	3,22		

Kadın ve erkek öğretmen adaylarının engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında ki farklılaşmayı belirlemek için yapılan t testi analiz sonucunda p; <,050 anlamlılık düzeyinde kadın ve erkekler arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Aile Yapıları Değişkenine Göre Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Boyutlar	Aile Yapısı	N	$\bar{x}$	Ss	T testi	
					t	p
Etkileşim ve Kabullenme	Çekirdek	269	37,68	6,426	-2,205	,028
	Geniş	56	39,71	5,585		
Kaçınma	Çekirdek	269	40,11	6,173	-,169	,866
	Geniş	56	40,27	6,826		
Acıma	Çekirdek	269	15,67	3,666	2,113	,035
	Geniş	56	14,52	3,852		
Benzer Olma/ Benzerlik	Çekirdek	269	17,21	2,917	,308	,758
	Geniş	56	17,07	3,056		

Katılımcıların aile yapıları değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında ki farklılaşmayı belirlemek için yapılan t testi analiz sonucunda $p; <,050$ anlamlılık düzeyinde, etkileşim ve kabullenme ve acıma alt boyutlarında katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p; ,028-;035<,050$). Geniş aile yapısında olan kişilerin etkileşim ve kabullenme alt boyutunda engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin çekirdek aile yapısındakilerden yüksek olduğu, acıma alt boyutunda ise çekirdek aile yapısındaki kişilerin engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin geniş aile yapısında olanlardan yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Kaçınma ve Benzer Olma/Benzerlik alt boyutlarında ise aile yapıları değişkenine göre katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Kardeşleri Olma Değişkenine Göre Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Boyutlar	Kardeşiniz Var mı?	N	$\bar{x}$	Ss	T testi	
					t	p
Etkileşim ve Kabullenme	Evet	310	38,08	6,378	,643	,520
	Hayır	15	37,00	5,251		
Kaçınma	Evet	310	40,16	6,306	,213	,831
	Hayır	15	39,80	5,894		
Acıma	Evet	310	15,44	3,745	-,709	,479
	Hayır	15	16,13	3,137		
Benzer Olma/ Benzerlik	Evet	310	17,23	2,926	1,236	,217
	Hayır	15	16,27	3,105		

Katılımcıların kardeşleri olma değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında ki farklılaşmayı belirlemek için yapılan t testi analiz sonucunda $p; <,050$ anlamlılık düzeyinde, kardeşi olan ve olmayan kişiler arasında engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Engelli Akrabaları Olma Değişkenine Göre Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Boyutlar	Engelli Akrabanız Var mı?	N	$\bar{x}$	Ss	T testi	
					t	p
Etkileşim ve Kabullenme	Evet	67	38,67	5,701	,935	,351
	Hayır	258	37,86	6,480		
Kaçınma	Evet	67	41,54	5,590	2,057	,041
	Hayır	258	39,78	6,406		
Acıma	Evet	67	14,72	3,813	-1,863	,063
	Hayır	258	15,66	3,675		
Benzer Olma/ Benzerlik	Evet	67	17,33	2,787	,459	,647
	Hayır	258	17,14	2,978		

Katılımcıların engelli akrabaları olma değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında ki farklılaşmayı belirlemek için yapılan t testi analiz sonucunda $p; <,050$ anlamlılık düzeyinde, kaçınma alt boyutunda katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p; ,041 <,050$). Kaçınma alt boyutunda engelli akrabası olan kişilerin engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin engelli akrabası olmayan kişilerden yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Etkileşim ve kabullenme, acıma ve benzer olma/benzerlik alt boyutlarında ise engelli akrabaları olma değişkenine göre katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Engelli Akrabaları Olma Değişkenine Göre Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyutlar	Sportif Aktivite Yapıyor musunuz?	N	$\bar{x}$	Ss	T testi	
					t	p
Etkileşim ve Kabullenme	Evet	177	38,56	6,487	1,661	,098
	Hayır	148	37,39	6,093		
Kaçınma	Evet	177	40,25	6,453	,363	,717
	Hayır	148	40,00	6,083		
Acıma	Evet	177	15,00	3,861	-2,500	,013
	Hayır	148	16,03	3,470		
Benzer Olma/ Benzerlik	Evet	177	17,31	3,122	,840	,402
	Hayır	148	17,03	2,702		

Katılımcıların sportif aktivite yapma durumları değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında ki farklılaşmayı belirlemek için yapılan t testi analiz sonucunda $p; <,050$ anlamlılık düzeyinde, acıma alt boyutunda katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p; ,013 <,050$). Acıma alt boyutunda sportif aktivite yapan kişilerin engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin sportif aktivite yapmayan kişilerden düşük olduğu sonucu bulunmuştur.

Etkileşim ve kabullenme, kaçınma ve benzer olma/benzerlik alt boyutlarında ise sportif aktivite yapan ve yapmayan katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. Sportif Aktivite Yapan Katılımcıların Yapmakta Oldukları Sportif Aktivite Türü Değişkenine Göre Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Boyutlar	Sportif Aktivite Türü	N	Mean	Sd	Anova	
					F	p
Etkileşim ve Kabullenme	Bireysel Spor	87	38,43	6,198	,038	,963
	Takım Sportu	47	38,72	6,282		
	Her İki Spor	43	38,65	7,374		
	Toplam	177	38,56	6,487		
Kaçınma	Bireysel Spor	87	40,67	6,099	,371	,690
	Takım Sportu	47	40,00	6,083		
	Her İki Spor	43	39,70	7,555		
	Toplam	177	40,25	6,453		
Acıma	Bireysel Spor	87	15,63	3,745	2,646	,074
	Takım Sportu	47	14,09	3,670		
	Her İki Spor	43	14,72	4,142		
	Toplam	177	15,00	3,861		
Benzer Olma/ Benzerlik	Bireysel Spor	87	17,36	3,310	,847	,430
	Takım Sportu	47	16,85	3,190		
	Her İki Spor	43	17,70	2,624		
	Toplam	177	17,31	3,122		

Sportif aktivite yapan katılımcıların yapmakta oldukları sportif aktivite değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında ki farklılaşmayı belirlemek için yapılan Anova testi analiz sonucunda $p; < ,050$ anlamlılık düzeyinde, anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Yaş ve Sportif Aktivite Yapma Süreleri ile Engelli Çocuklara Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları.					
		Etkileşim ve Kabullenme	Kaçınma	Acıma	Benzer Olma/ Benzerlik
Yaş	r	,151**	,088	,042	,066
	p	,006	,115	,448	,236
	N	325	325	325	325
Sportif Aktivite Süresi	r	-,003	-,019	-,123	,019
	p	,965	,801	,102	,802
	N	177	177	177	177

Katılımcıların yaş ve sportif aktivite yapma süreleri ile engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan korelasyon analiz sonuçları incelendiğinde, $p < ,050$ anlamlılık düzeyinde yaş ile etkileşim ve kabullenme alt boyutunda pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (r ; ,151*- p ; ,006<,050). Öğretmen adaylarının yaşları arttıkça etkileşim ve kabullenme alt boyutundaki tutum düzeylerinin de arttığı sonucu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının yaşları ile kaçınma, acıma ve benzer olma/benzerlik alt boyutlarında ise engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Sportif aktivite yapan kişilerin haftalık sportif aktivite yapma süreleri ile engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde $20,23 \pm 2,10$ yaş ortalamasında olan, 228'i kadın ve 97'si erkek olan 325 öğretmen adayına uygulanan anket çalışması sonucunda uygulanan analizlerden ortaya çıkan sonuçlar ve konu ile ilgili yapılan farklı çalışmalar sunulmuştur.

Çalışmamızda kadın ve erkek öğretmen adaylarının engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Literatürde çalışmamızla çıkan sonuçlarla benzerlik gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Gülünay vd. (2019) beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara karşı tutumlarını belirlemek için yapmış olduğu çalışmada kadın ve erkek katılımcılar arasında farklılaşma olmadığı sonucunu bulmuşlardır. Gün (2021) öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu tez

çalışmasında, kadın ve erkek öğretmen adaylar arasında zihinsel engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. *Çolak ve Çetin (2014). Öğretmenlerin* engelliliğe yönelik tutumları üzerine yapmış oldukları çalışmada cinsiyet değişkenine göre katılımcıların engelliliğe yönelik tutumlarında farklılaşma olmadığı sonucunu bulmuşlardır. Kumtepe (2001) Ankara ilinde yaşayanların engellilere karşı tutumları isimli tez çalışmasında kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucunu bulmuştur. Akca vd. (2024) sağlık alanında çalışanların engellilere yönelik tutumlarında kadın ve erkek çalışanlar arasında farklılaşma olmadığı sonucunu bulmuşlardır.

Katılımcıların aile yapıları değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında etkileşim ve kabullenme ve acıma alt boyutlarında katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Geniş aile yapısında olan kişilerin etkileşim ve kabullenme alt boyutunda engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin çekirdek aile yapısındakilerden yüksek olduğu, acıma alt boyutunda ise çekirdek aile yapısındaki kişilerin engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin geniş aile yapısında olanlardan yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Kaçınma ve Benzer Olma/Benzerlik alt boyutlarında ise aile yapıları değişkenine göre katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların kardeşleri olma değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında kardeşi olan ve olmayan kişiler arasında engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Altıparmak ve Yıldırım Sarı (2012) Manisa ilinde engelli bireylere karşı toplumsal tutum isimli çalışmalarında, geniş aile yapısındaki kişilerin engelli bireylere karşı tutum düzeylerinin çekirdek aile yapısındaki kişilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucunu bulmuşlardır.

Katılımcıların engelli akrabaları olma değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında kaçınma alt boyutunda katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kaçınma alt boyutunda engelli akrabası olan kişilerin engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin engelli akrabası olmayan kişilerden yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Etkileşim ve kabullenme, acıma ve benzer olma/benzerlik alt boyutlarında ise engelli akrabaları olma değişkenine göre katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Akyıldız (2017) Öğretmen adaylarının engelli bireylere karşı tutumları isimi çalışmasında aile veya akrabalarında engelli birey olma durumuna göre yapmış olduğu karşılaştırmada, katılımcıların tutum düzeyleri arasında farklılaşma olduğunu tespit etmiştir. Yıldırım (2022) beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu tez çalışmasında ailede veya akrabalarında engelli birey olan ve olmayan

katılımcıların tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucunu bulmuştur. Gün (2021) ise yapmış olduğu çalışmada zihinsel engelli bir tanıdığı olma değişkenine göre katılımcıların tutumları arasında farklılaşma olmadığı sonucunu bulmuştur.

Katılımcıların sportif aktivite yapma durumları değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında acıma alt boyutunda katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Acıma alt boyutunda sportif aktivite yapan kişilerin engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinin sportif aktivite yapmayan kişilerden düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Etkileşim ve kabullenme, kaçınma ve benzer olma/benzerlik alt boyutlarında ise sportif aktivite yapan ve yapmayan katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Sportif aktivite yapan katılımcıların yapmakta oldukları sportif aktivite değişkenine göre engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Sportif aktivite yapan kişilerin haftalık sportif aktivite yapma süreleri ile engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Yıldırım (2022) yapmış olduğu çalışmada, düzenli spor yapma değişkeninin farkındalık ve tutum üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı tespit etmiştir. Vural (2025) spor bilimleri öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları isimli çalışmasında, spor branşı değişkenine göre öğrencilerin engellilere yönelik tutum puanlarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Paçal vd. (2021) Lise öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi isimli çalışmalarında, spor yapma değişkenine göre spor yapanların, yapmayanlara göre, engelli bireylere karşı tutum düzeylerinde daha yüksek puan ortalaması olduğu görülmüştür

Katılımcıların yaş ile engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan korelasyon analiz sonuçları incelendiğinde, $p < ,050$ anlamlılık düzeyinde yaş ile etkileşim ve kabullenme alt boyutunda pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının yaşları arttıkça etkileşim ve kabullenme alt boyutundaki tutum düzeylerinin de arttığı sonucu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının yaşları ile kaçınma, acıma ve benzer olma/benzerlik alt boyutlarında ise engelli çocuklara yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Yıldırım ve Yüksel (2022) öğretmen adayları üzerinde yapmış oldukları çalışmada, farklı yaş grubunda olan katılımcılar arasında engelli bireylere karşı tutumlarında farklılık olduğu sonucunu bulmuşlardır. Altıparmak ve Yıldırım Sarı (2012) yapmış oldukları katılımcıların çalışmada engelli bireylere karşı tutumlarında yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu tespit etmişleridir. Korkut (2020) Antrenörlerin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi isimli çalışmasında antrenörlerin engelli

çocuklara yönelik tutumlarda yaş grupları arasında farklılık olduğu sonucunu belirtmiştir.

Sportif aktivite yapmanın engelli çocuklara yönelik tutum düzeylerinde yüksek olması sonucuna bağlı olarak öğretmen adaylarına sportif aktivite ve benzeri farklı aktiviteler yapabilmeleri için teşvik edilmesi önerilmektedir. Engelli çocuklara veya engelli diğer bireylere karşı hem toplumun hem de öğretmenlik mesleğini icra edecek öğrencilerin engelliler hakkında bilgilendirilmesi veya birliktelik sağlanması için eğitim sürecinde gerekli olanakların sağlanmasının olumlu sonuçlar sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmamız dışında oluşturulacak farklı değişkenler açısından da engelli çocuk veya bireylere karşı tutumların incelenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Akca, N., Şahin, H., & Çakmak, A. (2024). Sağlık alanında çalışanların engellilere yönelik tutumları: Health workers'attitudes towards disabled people. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 10(42), 36-48.
- Aktürk, N. B. K., & Ekim, A. (2023). Toplumda engelli çocuk. *Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 178-185.
- Akyıldız, S. (2017). Öğretmen Adaylarının engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Journal of Social Policy Studies/Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (39).
- Alpar, R. (2013). Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler. Detay Yayıncılık.
- Altıparmak, S., & Yıldırım Sarı, H. (2012). Manisa ilinde engelli bireylere karşı toplumsal tutum. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(2).
- Aydoğan, Y., Karahan, K., & Gürsel, F. (2011). Zinde olduğumu görmesemde hissetmek istiyorum. III. *Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu Kitabı* içinde (s. 34). Ankara: TÜBİTAK.
- Cerit, Y., & Akgün, N. (2015). Okulun örgüt yapısı ile sınıf öğretmenlerinin proaktif davranışları arasındaki ilişki. *Kastamonu Education Journal*, 23(4).
- Çevik, A. (2011). Birlikte yüzelim. III. *Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu Kitabı*, (s. 36). Ankara: TÜBİTAK.
- Çolak, M., & Çetin, C. (2014). Öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 191-211.
- Demirtaş, Z. (2019). Uluslararası antlaşmalar çerçevesinde engellilerin eğitim hakkı. *Türkiye İnsan Hakları Ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, (2), 39-59.
- Dursun, M., Tozoğlu, E., & Kan, E. (2024). Öğretmen adaylarının proaktif kişilik düzeyleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 29(4), 258-266.
- Gülünay, Y. İ., Kayışoğlu, N., & İlhan, L. (2019). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 626-639.
- Gümüş, E. Ç., & Öncel, S. (2020). Validity and reliability of the chedoke-mc-master attitudes towards children with handicaps scale in Turkey: A methodological study. *Florence Nightingale journal of nursing*, 28(1), 1.
- Gün, E. (2021). *Beden Eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarının incelenmesi: Malatya ili Örneği*. (Tez No. 664920)

- [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hallum, A. (1995). Disability and the transition to adulthood: issues for the disabled child, the family, and the pediatrician. *Current problems in pediatrics*, 25(1), 12-50.
- Harmancı, Y. (2011). Temel hareket becerileri ile temel matematik kavramlarının öğretilmesi. *III. Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu Kitabı*, (s. 49). Ankara: TÜBİTAK.
- Karaaslan, M. M., & Çelebioğlu, A. (2018). Zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik durumları ile bakım yükünün değerlendirilmesi. *Researcher*, 6(2), 188-200.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile araştırma yöntemi kavramlar, ilkeler ve teknikler* (36. Baskı). Ankara: Nobel.
- Korkut, A. (2020). *Antrenörlerin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. (Tez No. 645574) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kumtepe, H. (2001). *Ankara`da yaşayanların engellilere yönelik tutumları*. (Tez No. 100330) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Malhotra, N. K. (2020). **Marketing research: An applied orientation** (7th ed.). Pearson Education.
- Orhan, S., & Özkan, E. (2020). Engelli kadın olmak. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 1-19.
- Özcan, Y. (2008). *Engelli standartlarının Adana Kenti açık ve yeşil alanlarında analizi ve uygulama önerileri*. (Tez No. 178104) [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi, Adana*.
- Özer, D. S., Süngü, B., & Şılak, B. (2005). Engelliler için beden eğitimi ve spor. *Araştıran Öğretmen*, 35.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye’de engelli gerçeği*. Cep Kitapları
- Öztürk, S. (2006). İşitme, görme ve ortopedik engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik kavramlarının özel eğitim okullarına veya kaynaştırma eğitimine devam etme durumlarına göre incelenmesi. (Tez No. 159913) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Paçal, A., Altun, M., & Kurak, K. (2021). Lise öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi (İstanbul Avrupa yakası il örneği). *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 10-22.

- Sönmez, B. (2011). İşitme engelim atletizm yapmama engel değil. *III. Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu Kitabı* (s. 44). Ankara: TÜBİTAK.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Tozoğlu, M. D. (2025). *Öğretmen adaylarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ile çocuğa yönelik şiddet duyarlılıkları arasındaki ilişki*. (Tez No: 962768) [Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tozoğlu, M. D., Uğur, E., Gülbahçe, A., & Köşebent, Y. (2025). Spor ortamında etkili iletişim ve yönetim. E. Tozoğlu, A. Gülbahçe & B. Tozoğlu (Ed.), *Spor yönetiminde güncel araştırmalar- 2* içinde (ss. 13-29). Ankara: Gazi Kitabevi.7
- TÜİK. (2021). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İstatistiklerle Çocuk. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2021-45633>. Erişim Tarihi: 02.09.2022
- Vural, K. (2025). *Spor bilimleri öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları*. Edt; Tolukan, E. Duvar Yayınları.
- Yıldırım, A. (2022). *Beden Eğitimi öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik tutum ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. (Tez No. 714464) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A., & Yüksel, M. F. (2022). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik tutum ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 115-126.